

Áskorun til sveitarfélaga um skýr markmið varðandi framboð grænkerafæðis í skólum.
Berist til sveitarstjórnar.

Samtök grænkera á Íslandi sendu á dögunum áskorun til allra leik- og grunnskóla landsins. Í henni eru skólarnir hvattir til að bjóða oftari eða að lágmarki einu sinni í viku upp á grænkerafæði fyrir alla nemendur sína til að minnka kolefnisspor sitt. Í kjölfar áskorunarinnar viljum við skora á sveitarfélögin að setja skýr markmið varðandi aukið framboð grænkerafæðis í skólum.

Takmörk eru fyrir því hversu mikið framleiðendur dýraafurða geta dregið úr kolefnisspori sínu. Auk þess eru umhverfisáhrif þeirra dýraafurða sem minnst áhrif hafa yfirleitt meiri en plöntumiðaðra staðgengla þeirra. Möguleikinn til að draga úr kolefnisspori tengdu matvælum liggur því hjá neytendum og breytingar á matarvenjum í átt að plöntumiðaðra fæði eru mikilvægt skref til að ná árangri í loftslagsmálum (Poore og Nemecek, 2018). Í Nýja-Sjálandi er talið að breytingar á matarvenjum, sem og minni matarsóun, geti dregið úr losun gróðurhúsalofttegunda tengdum mataræði um allt að 42%, allt eftir því hversu viðamiklar þær séu (Drew, Cleghorn, Macmillan og Mizdrak, 2020).

Ísland er með háleit markmið þegar kemur að loftslagsmálum. Það er miður að í markmiðunum virðist helsta áherslan á sviði matvæla vera að draga úr umhverfisáhrifum á framleiðslustigi, sem samkvæmt niðurstöðum Poore og Nemecek (2019) er alls ekki nóg. Í dag er það undir hverjum og einum skóla komið hvort og þá hversu oft grænkerafæði er í boði. Í mörgum tilfellum þarf fólk sem lætur sig málefnið varða og hefur breytt matarvenjum sínum heima fyrir að nesti börn sín eða fá læknisvottorð til að þau geti fengið grænkerafæði í skólanum. Báðir kostirnir kalla á aukið álag fyrir foreldra og sumir einfaldlega leggja ekki í það þó þeir gjarnan vildu. Það er því talsvert um að börn borði dýraafurðir í skólum sínum, þvert á vilja sinn og/eða foreldra sinna. Viðhorfskönnun á meðal breskra barna á aldrinum 8-16 ára sýndi að 70% barnanna vildu fleiri kjöttlausar máltíðir í skólanum. Hátt í fjórðungur barnanna sagðist hafa þurft að sleppa máltíð í skólanum vegna lítils framboðs á kjöt- og mjólkurlausum vörum og 77% sögðust hafa neyðst til að borða kjöt á einhverjum tímamarki vegna þess að annað hefði ekki verið í boði (VeganLife, 2019).

Á Barnaþingi árið 2019 kom fram skýr vilji íslenskra barna til að taka skref í þessum efnum. Börnin töldu að hægt væri að ná þessu með því að hafa grænmeti ódýrara, hvetja skóla til þess að hafa oftari grænkerafæði á boðstólum, fræða almenning um dýr og kenna börnum um

grænkerafæði í heimilisfræði (Umboðsmaður barna, 2020). Í samræmi við þessar niðurstöður og markmið Íslands í loftslagsmálum viljum við skora á sveitarfélögin að bregðast við og setja skýr markmið þegar kemur að framboði grænkerafæðis í skólum.

Hægt er að fara margar skilvirkar leiðir í átt að þessu, sem dæmi:

- Hafa grænkerafæði á boðstólum fyrir alla nemendur að lágmarki einu sinni í viku.
- Þjóða nemendum upp á grænkerafæði gegn lægra gjaldi. Þannig væri hægt að umbuna fólki fyrir að velja umhverfisvænt fæði og hvetja fleiri til að velja það.
- Kenna börnum að matreiða auðveldu grænkerarétti í heimilisfræði.

Við viljum brýna sérstaklega nauðsyn þess að aðgangur að grænkerafæði sé greiður fyrir þau börn sem það kjósa. Það telst til grunnmannréttinda að lífsskoðun þeirra og fjölskyldna þeirra sé virt. Einhver sveitarfélög hafa nú þegar stigið stór skref í þessa átt, til að mynda Mosfellsbær, og fögnum við því. Við hvetjum önnur sveitarfélög til að feta í þeirra fótspor.

Vanti ykkur ráðgjöf eða hafið einhverjar spurningar má ávallt hafa samband við okkur hjá samtökunum. Við tökum samtalinu fagnandi.

Virðingarfyllst,

Björk Gunnarsdóttir og Vigdís Fríða Þorvaldsdóttir, f.h. Samtaka grænkeru á Íslandi.

Heimildir:

Drew, J., Cleghorn, C., Macmillan, A. og Mizdrak, A. (2020). Healthy and climate-friendly eating patterns in the New Zealand context. *Environmental Health Perspectives*, 128 (1), 1-13. Sótt af <https://ehp.niehs.nih.gov/doi/10.1289/EHP5996>

Poore, J. og Nemecek, T. (2018). Reducing food's environmental impacts through producers and consumers. *Science*, 360 (6392), 987-992. doi: 10.1126/science.aag0216

Umboðsmaður barna. (2020). Niðurstöður barnaþings 2019. Sótt af <https://www.barn.is/media/skyrslur/BarnathingSkyrsla2020.pdf>

VeganLife. (2019, 13. maí). 70% of British school children want more meat-free meals at school. Sótt af <https://www.veganlifemag.com/70-of-british-school-children-want-more-meat-free-meals-at-school/>